

Eškol Nevo
ČTYŘI
DOMOVY
A STESK

P
R
I
U
S
P
I
S
T
O

Začínající fotografka Noa a student psychologie Amir hledají své životní a umělecké směřování, svoje místo v Kastelu – izraelském městečku, kam se společně přistěhovali, ale kulturně tam nezapadají – i podstatu svého vztahu. Jejich vrstevníci, přátelští domácí Sima a Moše, potomci přistěhovalců z iráckého Kurdistanu, narážejí na těžko překonatelnou překážku v jinak pevném manželství: neshodnou se na míře vlivu, který má mít náboženství na jejich malé děti. Mošeho stárnoucí rodiče Avram a Gina, kteří žijí v původně arabském domě s nimi, řeší úplně jiné problémy, když Avrama po operaci žlučníku posedne zlý duch. A kdo je ten zádumčivý arabský dělník, který dům už několik měsíců obhlíží? Kam zmizí malý Jotam, bratr padlého izraelského vojáka, na kterého jeho rodiče pohroužení do žalu zapomínají, když už má všeho dost?

Čtyři domovy a stesk získaly debutujícímu Eškolu Nevovi téměř okamžitě po svém vydání mezinárodní uznání a věrné čtenáře v Izraeli i po celém světě. Mozaika pestré izraelské společnosti, rodinných a romantických vztahů i psychologicky působivě vykreslených niterných dramat, zasazená do mikrokosmu obce Kastel v jeruzalémských kopcích, plasticky vyvstává na pozadí dramatických událostí v Izraeli poloviny devadesátých let: zprvu nadějeplná atmosféra se hroutí spolu s mírovými rozhovory ve chvíli, kdy je zavražděn izraelský premiér Jicchak Rabin. V tu chvíli začíná období teroristických útoků a narůstající úzkosti na obou stranách a na děje je čím dál vzácnější zboží. Někdy je zkrátka zapotřebí si pro ni zajet až na druhý konec světa.

Eškol Nevo (*1971), vnuk třetího předsedy vlády Státu Izrael Leviho Eškola, se řadí k nejvýznamnějším současným izraelským spisovatelům. Pro svůj literární styl, zájem o vnitřní život postav a snahu o porozumění bývá často zmiňován jako pokračovatel Amose Oze, Avrahama B. Jehošuy a Davida Grossmana. Je autorem jedné povídkové sbírky a osmi románů, z nichž česky doposud vyšly *Tři patra* (*Šaloš komot*, 2015, česky 2019) a *Poslední interview* (*Ha-reajon ba-acharon*, 2018, česky 2020). Román *Čtyři domovy a stesk* (*Arbaa batim ve-gaagua*, 2004) je jeho prvotinou.

Nevovy knihy se staly v Izraeli bestsellery, jsou překládány do mnoha jazyků a autor za ně obdržel řadu domácích i zahraničních ocenění. Nevo, který vystudoval literaturu a psychologii, je zakladatelem dnes největší školy kreativního psaní v Izraeli, kde také sám vyučuje.

Eškol Nevo ČTYŘI DOMOVY A STESK

Z hebrejštiny přeložila Sára Foitová

Pistorius & Olšanská
Příbram 2021

Tato kniha vyšla s laskavým přispěním Ministerstva kultury ČR

MINISTERSTVO
KULTURY

Z hebrejštiny přeložila Sára Foitová

Published by arrangement with The Institute for the Translation
of Hebrew Literature

Copyright © Eshkol Nevo, 2004

Translation © Sára Foitová, 2021

ISBN 978-80-7579-140-5 (PDF)

ISBN 978-80-7579-115-3 (tištěná kniha)

Věnováno mým rodičům

Intro

Nakonec na ulici vynosil i všechen nábytek, co zbyl. Trvalo to jen pár chvil. Měl pro něj přijet kamarád s dodávkou. A tak čekal. Posadil se na gauč. Měl ještě scvrklý pomeranč, tak si ho oloupal, slupky nejdřív chvíli žmoulal, pak je zahodil. Soused leštil auto; potom se zadíval na nárazník, jestli ho náhodou už nemyl. Úplně jistý si nebyl. – Vzpomněl si, že jako malý rád pozoroval mydlíčky stékající po autě a sledoval, který pramínek dopadne na zem dřív. Podíval se na hodinky: pět minut po jedné. Kamarád má už dvacet minut zpoždění. To mu není podobné. Zatím by mohl tady venku všechno rozestavit jako v obýváku. Anebo ne.

Mezi křesly se protáhla paní, které jednou nesl tašky celou cestu od samošky. Zadívala se na něj. A pak se usmála.

Jiná paní zakopla o skříňku a brblala: No tak, mladej, co tu chcete? Celý to tu blokuje.

První sloka – dům první

Dalo by se to nazvat sedlem, z topografického hlediska: pahorky z obou stran nákupního střediska. To je ten společný jmenovatel. První pahorek je udržovaný, spořádaný, má pěkné, energické jméno – Mevaseret – a plno aškenázských obyvatel. Na druhém pahorku byl kdysi přechodný tábor pro přistěhovalce z Kurdistanu. Dnes tam vládne hlavně chaos. Chatrče vedle vil. Ruiny vedle květinových záhonů; na nich prašný nános. Poklidné rezidenční bloky vedle zanedbaných uliček, špinavých jak stoky. Oficiální název: Maoz Cijon. Neoficiální: Kastel. Podle bývalého vojenského opevnění na vrcholku kopce. Během války za nezávislost se tu umíralo, dnes je to historická památka. Původně se tu pásly ovce. U vjezdu hned za semaforey je minimarket „Doga a synové“. Prý bude nejlepší se zeptat tam. U Dogy poradí každému, poradí i vám.

*

Náhodný výběr oznámení z vývěsní tabule vedle obchůdku Doga a synové: Kurz praktické kabaly – speciální zaváděcí cena. Slavnost skautského oddílu Maoz bude odložena. Certifikovaná kosmetička nabízí návštěvy až domů a peeling zdarma k tomu. Vynikající student matematiky pomůže vašim dětem s domácími úkoly. Všichni místní jsou srdečně zváni

na besedu s rabínem Jicchakem. Beseda proběhne za každého počasí na náměstí u školy.

*

Prodavač v obchodě Doga a synové, kterého se Amir a Noa ptali na cestu, je místo k bytu z inzerátu nasměroval přímo doprostřed šivy. Jedna tělnatá žena tam plakala. Další ženy přinášely a odnášely stříbrné podnosy. Amira a Noy si nikdo nevšímal, ale nepřipadalo jim vhodné se hned zase zdekovat. Vmáčkli se do rohu pohovky a soustrastně sklopili hlavu. Poslouchali vyprávění o mladíkovi, který zahynul v Libanonu. Uždibovali baklavu. A občas se kradmo podívali na hodinky. Amir si propletl prsty a pomyslel si: Teď můžu být aspoň na chvíli bezvýhradně smutný. Kdo ví, kdy zase nastane příležitost odpočinout si od neustálé honby za štěstím, dovolit tomu černému inkoustu, co ho sépie smutku léta vytrvale vypouštěla, aby se svobodně rozlil do celého těla. Noa si hrála s pramenem vlasů a po chvíli si pomyslela, že potřebuje na záchod, a to celkem neodkladně. A taky že je zvláštní, jak lidem vždycky při truchlení vyhládne.

Přesně po hodině se zvedli, proklestili si cestu mezi spoustou kolen a židlí, co možná nenápadně se odtamtud vykradli a vydali se hledat správný dům.

Jen pocit naléhavosti a zápal hledání mezitím poněkud opadly.

*

Byt byl dvoupokojový. A ne zrovna jako nový. Obývací o velikosti kuchyně. Kuchyně o velikosti koupelny. Koupelna s mopeem na rozcákanou vodu. Ale nic z toho pro ně neznamenal žádnou nevýhodu. Nevadilo jim, že majitelé bydlí hned vedle přes zeď, ani to, že nad sebou mají jen azbestovou střechu. Byli rozhodnutí žít spolu za každou cenu. Přestože on studuje psychologii v Tel Avivu a ona fotografii v Jeruzalémě. Maoz Cijon

je docela dobrý kompromis, řekla mu na to. Když už máš to auto. A moc se mi líbí to světlo tady, dodala, je v něm taková... jemná radost. A on ji vzal za ruku, dovedl ji k oknu a řekl: Můžeme si tady vysázet zahrádku, sedět venku na trávě. Majitel už vycítil, že je ruka v rukávě, popošel k nim a medovým hlasem dodal: To víte, tady to není jako ve městě, tady nejsou problémy s parkováním. A přitom jsme tu pěkně při cestě.

*

Asi měsíc před tím, to jsme ještě nebyli rozhodnutí, se mi zdál sen. V tom snu zezadu jako superman tlačím těžký nákladák po silnici na Jeruzalém: z Lodu do Modiinu, z Modiinu do Latrunu a tak dál. Ze začátku běžím. Krok mám lehký, nákladák letí vpřed a vítr rozfoukává všechny moje starosti. Ale když vjedu do údolí Šaar ha-Gaj, kde začíná strmější stoupání, najednou se začnu naprosto nesupermanský potit a funět. Na rovince před tím velkým stoupáním ke Kastelu už ztěžka popadám dech a nákladák se sotva šine. Projíždějící auta na mě troubí, děti v okýnkách si ukazují prstem a posmívají se mi, ale já pokračuju, plním jakýsi naléhavý vnitřní příkaz, nakonec z posledních zbytků sil nákladák dostrkám až nahoru k Mevaseretskému mostu. Jenže pak se zastavím, protože potřebuju nabrat dech, na okamžik nákladák pustím, abych si setřel pot z čela, načež se vůz začne sunout vzad. Na mě. Pokouším se ho zastavit, opřu se do něj plnou vahou svého těla, ale marně. Moje supersíla se rázem rozplyne a najednou je ze mě jenom člověk, co se snaží zastavit nákladák vážící stokrát tolik co on. Každým okamžikem nabírá rychlost. Ohromení řidiči před ním uhýbají v poslední vteřině. Sloupek na autobusové zastávce se pod ním ohne. A já běžím pozpátku, pokouším se nákladák zpomalit, strkám do něj, opírám se o něj s nohama napnutýma, jako když si sportovec protahuje svaly. Nehledě na moje směšné pokusy je tragédie – to je mi i ve snu jasné – zcela nevyhnutelná. A opravdu, dole to přijde. Kousek před Abú Ghoš nákladák narazí do auta, to narazí do dalšího auta,

to narazí do bariéry. Zkroucená ocel. Zkroucené končetiny. Vitráž ze skla a krve. Konec.

Když jsem se celý vyžděšený probudil, připadalo mi, že vím, co mi ten sen chce říct.

Zavolal jsem Noe a řekl jsem jí: Společné bydlení ano, blíž k Jeruzalému ano. Ale nejdál v Mevaseret.

*

Á, ano, a ještě jedna věc, řekl majitel nakonec, jen drobnost, nic to není. To bude asi něco k pojištění, pomyslela si Noa. Tamhle sousedům, ztlumil majitel hlas a ukázal směrem k vedlejšímu domu, tenhle týden zahynul syn. V Libanonu. Takže prosím vás, žádnou divočinu, až si budete chtít něco pustit. Samozřejmě, řekl Amir, jen klid. Ani by nás nenapadlo je nějak obtěžovat. A navíc, pane Zakiane, dodala Noa, vy nás ještě neznáte, ale my jsme tichý pár. Opravdu tichý.

*

Nakonec jsem se rozbrečel, ale ne kvůli tomu, co si všichni mysleli, že můj starší brácha Gidi umřel, i když jsem ho měl hrozně rád, a když odešli ti vojáci, co se u nás uprostřed noci objevili, a máma začala vrískat, tak mě taky štípalo v krku, jenže tentokrát jsem brečel proto, že jsem toho měl najednou zčistajasna plný zuby, jak si mě vůbec nikdo nevšímá. Všecko to začalo, když jsem se pořezal, kvůli tomu salátu, co jsem dělal pro smuteční hosty na šivě, a taky kvůli cibuli, co vám udělá v očích mlhu a pak nevidíte, kde máte prst a kde nůž. Tekla mi krev, zalila to místo mezi nehtem a bříškem prstu, to mě naučila máma, že se tomu říká bříško, a táta, který nedělal vůbec nic, jenom se nimral ve fajfce a mlčky seděl se strejdou Menášem, mi řekl: Copak nevidíš, že teď nemůžu, Jotame, ty toho naděláš, vždyť ses jenom trochu řízнул, kde jsou náplasti, tak se běž zeptat mámy, kde máme náplast. Ale máma byla zas uprostřed toho svého nařikání, Gidi, Gidi, ach, můj Gidi,

a kolem ní seděly všechny její kamarádky a snažily se ji utěšit, takže abych se k ní dostal, musel bych se protáhnout přes všechny ty židle, na kterých seděly, a tak jsem zůstal stát v rohu obývacího za křeslem a nevěděl jsem, jestli jít zase za tátou, nebo prorazit ten kruh kolem mámy, ruku už jsem měl celou od krve, vypadalo to docela dost strašidelně, i když já nejsem žádný strašpytel, a pak, najednou, neměl jsem vůbec čas to zkusit zadržet, spolknout slzy, jako to někdy dělám, když se mi posmívají ve třídě, jsem se rozbřečel, ne jen tak trochu, ale na celé kolo, jako malý kluk, a všechny tetičky samozřejmě okamžitě vyskočily a obklopily mě a máma mě pevně objala, a teta Miriam, která pracuje jako sestra v nemocnici, běžela pro náplast, a všichni si mezi sebou šeptali: Chuděrka, byli si s bráškou tak blízcí, a někdo křikl na Miriam, ať si pospíší, a pán z televize, co venku dělal rozhovor se strejdou Amiramem – to je oficiální mluvčí rodiny, jednak proto, že máma s tátou nechťejí s nikým mluvit, a taky proto, že šéfuje celému oddělení v elektrárenské společnosti a umí se vyjadřovat – tak ten pán z televize asi slyšel, že se vevnitř něco semlelo, a rovnou šel dál i s kameramanem a pokusil se mámě strčit před pusku mikrofon, ale strejda Amiram se přiřítíl za nimi a chytal se za hlavu: Co to děláte, probůh, přece jsme se domluvili, že uvnitř v domě točit nebudete, a tety křičely: Vypadněte odsud, vy hyeny, nemáte kouška studu, a začaly do kameramana strkat rukama, až ho i s tou jeho obrovskou kamerou vystrkaly ven, a pak se obořily na strejdu Amirama: Co tě to napadlo, pouštět je dovnitř? A on se bránil: Já je ale nepustil, prostě mě obešli a nahrnuli se dovnitř, šmejdi, a pak přišla teta Miriam s náplastí a něžně mi zalapila prst, vůbec mě to nebolelo, pohladila mě po vlasech a po tváři a pošeptala mi do ucha: Já ten salát udělám, ano?

*

Pod „panem domácím“ si člověk představí staršího pána, nejspíš dost majetného a trochu otravného. To ovšem není případ Mošeho Zakiana. Je jen o dva roky starší než Amir, i když už je

ženatý a mají se Simou dvě děti. Řídí autobus společnosti Eged, má trochu plešku a sklon k vypouklému břichu. Dokáže opravit všechno možné: elektřinu, zámky, ucpané trubky. Obecně radši dělá, než mluví. A svoji ženu Simu zbožňuje – to každý vidí. Jak se na ni obdivně dívá, jako by byla nejmenší Sandra Bullock. Vždycky udělá, co řekne. Když Sima mluví, souhlasně přikyvuje. A mluvit ona tedy umí, má ostrý jazyk a pálí jí to. Bude se vám u nás v Kastelu líbit, řekne, když si Amir s Noou stěhují dovnitř věci. Tím jsem si jistá. Tady jsme všichni jedna velká rodina, pro každého máme dost místa. A budete tu mít klid na studium. Zadívá se Noe do očí: Nemyslete si, nebyla jsem vždycky taková, jak mě teď vidíte. Taký jsem studovala. Účetnictví. Ale s dětmi není čas, to bych se rozkrájela. S tím se holt nedá nic dělat.

*

Za dva tři dny jsme měli být zařízený. Taký kolik jsme toho potřebovali? Jen pár kusů nábytku a vybavení. Pohovku po mém strýci s tetou, pracovní stůl po jejích rodičích, pár židlí po kamarádech, drobné předměty a dekorace, které jsme každý nashromáždili v předchozím bydlení, na zdech Noiny zarámované fotografie, matraci plnou fleků od sexu, televizi s porouchaným čudlíkem na ovládání barev. Toť vše. Po všech těch doupatech, po hádkách o účty se spolubydlíci a věčných frontách na sprchu jsme si ty první dny připadali jako v paláci. Jako královna a král. Muž a žena. Najednou jsme mohli telefonovat a nikdo nám nepočítal, kolik provoláme. Naplnit ledničku vším, co máme rádi. Promenovat se po obývací ve spodním prádle nebo i bez něj. Milovat se kdekoli v bytě, v kteroukoli hodinu, bez obav z nečekaného návratu spolubydlících. Stačí jenom předtím zatáhnout žaluzie. Sousedům odnaproti ještě neskončilo třicetidenní truchlení a my jim nechceme dělat schválnosti.

*

Ještě neuběhlo dost času. Ten příběh pořád ještě vře.
Strčit do něj prst: jen tak se ho můžete dotknout.
A zase se rychle stáhnout.

*

Na první fotce v tom albu nejsme s Amirem ani spolu. Tedy spolu jako pár, doopravdy spolu. Modi ten snímek vyfotil u skrytého pramene říčky Dargot, aspoň myslím. Vyfotil nás bez varování, žádné „řekněte sýr“, žádné pózování, a to se mi na té fotce právě líbí. Je přexponovaná a zdaleka ne dokonale ostrá, ale zachycuje něco opravdového. Všichni vypadáme dost vyflusle, taková ta příjemná únava po túře. Janiv leží s kšiltovkou na obličejí. Jael, jeho tehdejší holka, má hlavu položenou na jeho břicho, jedna z jejích kudrnatých kadeří se svezla dolů a dotýká se země. Amichaj podává čturu s vodou Nirovi, který ji soudě podle zarudlých tváří dost potřebuje. Hila, která mě na výlet přizvala, „ne aby ses seznamovala s kluky, prosím tebe, aby ses seznamovala s pouští!“, hledá něco v krosně, možná mikinu, protože tílko, které má na sobě, je moc tenké, zrovna se zvedá vítr. Knihomolka Adi drží v ruce knížku, podle velikosti nejspíš něco z nakladatelství Am Oved, ale nečte si. Její zelené oči se přes okraj knihy usmívají na Modiho. Ona jediná ho zastihla při tajném focení, možná proto, že spolu chodili.

A všichni – Janiv i Jael, Ami i Nir, Hila i Adi – jsou víceméně spolu, dost blízko, že by se kolem nich dala nakreslit imaginární kružnice o poloměru možná metr a půl, víc ne. Jenom dvě postavy se nacházejí vně toho kruhu: Amir a já.

Amir sedí na velkém balvanu hned nad pramenem, bradou se opírá o kolena, nohy si tiskne k hrudi a pozorně si prohlíží ostatní. Já na druhé straně pramene sedím opřená o bágl a prohlížím si ostatní úplně stejně jako on.

Díváme se na ně tak podobně, až je to neuvěřitelné.

Vždycky, když tu fotku vidím, musím se tomu smát. Dva pozorovatelé. Žádný div, že nám trvalo tři dny vzájemného

okukování, než jsme na sebe promluvili, tři dny, kdy mi připadal střídavě krásný a ošklivý, zajímavý a otravný, plachý a arogantní, tři dny, kdy jsem čekala, až to na mě zkusí, a zároveň doufala, že to neudělá. Až čtvrtý den, poslední den treku, mi došlo, že pokud budu dál čekat, taky to dost dobře může skončit u pouhého coby kdyby, a tak jsem sebrala kuráž, využila chvílky, kdy jsme šli dost daleko od ostatních, a zeptala se ho na takovou blbost, jestli ví, proč jsou ty skály vpravo jinak barevné, a on odpověděl, že ne, to neví, v podobných věcech se moc nevyzná, a podal mi ruku, aby mi pomohl přeskočit na další kámen, a jeho ruka byla na dotek jemná, mnohem jemnější, než jsem čekala. Ale tohle všechno už s fotkou nesouvisí. Nechala jsem se unést.

*

Příjemný pár, řeknu Mošemu, když za sebou ti dva studentíci zavřou dveře.

Jo, vypadali sympaticky, souhlasí a složenou smlouvu si zastrčí do kapsy košile.

Ale jsou trochu zvláštní, nepřipadá ti? zeptám se, vytáhnu mu smlouvu z kapsy a založím ji do šanonu s dokumenty, kam patří.

Jak to myslíš, jako že žijou spolu a nejsou svoji? zeptá se Moše a pomůže mi zastrčit šanon zpátky na místo.

Ne, prosím tebe, to je dneska úplně normální, spousta lidí se sestěhuje před svatbou, aby zjistili, jestli to bude fungovat, jestli se k sobě vůbec hodí, a ne jako ty, co ses klidně v jedena-dvaceti oženil se svojí první holkou.

Mně se to ale báječně osvědčilo, namítne a zeširoka se na mě usměje.

No dobře, tobě se to možná osvědčilo, usměju se na něj taky, spíš mi jde o princip.

O jaký princip? nechápe Moše a natáhne se po televizním ovladači.

To máš jedno, řeknu mu, nech to být.

Moše zapne televizi. Sport. Ten princip asi vysvětlím spíš svojí sestře Mirit. Má trochu víc trpělivosti na drby. Nic naplat, ženské jsou ženské a chlapi jsou chlapi.

Miláčku, ozve se najednou Moše, s očima stále přilepenýma k zápasu, nezapomnělas, že na šabat přijedou moji bratři?

Ne, nezapomněla. Jak bych mohla zapomenout. Tolik příprav, co mě kvůli nim čeká. Dát pozor, aby se nůž na mléčné výrobky nezatoulal do šuplíku s nádobím na maso. Zkontrolovat, že všechno v ledničce je *košer le-mehadrin*, protože běžný košer certifikát jim nestačí. Spočítat svíčky, jestli máme dost, a případně dokoupit. Zapnout šabatový ohřívač na jídlo. Najít šátek na hlavu. Vyprat ho. A všechno to musí být hotové do čtvrtka večer, protože v pátek vždycky přijedou brzo, bojí se totiž, aby kvůli zácpě – a je úplně jedno, kolikrát je ubezpečím, že v tu dobu žádné zácpy nejsou – nezmeškali začátek šabatu. A nedejbože aby Menachem, nejstarší z bratrů, velký rabi z Tiberiady, získal dojem, že u nás doma je cokoli nedokonalé, že v něčem nedosahujeme jeho standardů. Ty ho neznáš, Simo, on z toho udělá velkou věc, varuje mě Moše pokaždé znovu, vždycky s tím stejným vážným výrazem, celých šest let. A mě to pokaždé znovu namíchne. Kdo říká, že to takhle musí být? Proč vždycky, když je jedeme navštívit do Tiberiady, musí mít rabi Menachem neustále kritické poznámky k tomu, jak se oblékám, a kdykoli přijede sem, všichni musí skákat, jak on pískne?

Ale neřeknu nic. Ani slovo. Vím, že na tom Mošemu záleží. A mně záleží na Mošem. A pro zachování domácí harmonie jsem ochotná udělat hodně. Skoro cokoli.

*

V prvním patře domu Mošeho a Simy Zakianových, ke kterému je náš byt přilepený jako choroš ke stromu, jsou tři pokoje, táta, máma a dvě děti. Ve druhém patře, v tom, co zbývá z původního arabského domu, bydlí Mošeho rodiče Avram

a Gina, zakladatelé několikageneračního klanu Zakianových: šest synů a bezmála dvě desítky vnoučat. A hned první víkend v novém bydlení se nám poštěstí je všechny poznat. Událost: sedmdesáté narozeniny dědy Avrama. V průběhu pátku se sem postupně trousí celá rodina, aby společně oslavila životní jubileum málomluvného dědečka. Jako první ve svých mnohadveřových dodávkách a černých hábitech dorazí ultraortodoxní část rodiny, ti ze Zakianovic potomků, kteří se dali k *charedim* a přestěhovali se do Bnej Brak nebo do Tiberiady. Potom, stále ještě s velkou rezervou před začátkem šabatu, se sjedou všichni ostatní, někteří mají na temeni posazené kipy, jiní ne. Všichni se usadí do plastových křesílek na malém trávníku z prefabrikovaných obdélníků oddělených dosud nevstřebanými švy a Simu pošlou, ať nás pozve taky. Ne, díky, odmítneme, máme práci do školy, ale Sima se nedá odbýt. Stiskne Noe paži: Ale no tak, žádné upejpání! Noa tedy jde a já za ní, Moše pro nás uvolní dvě židle, usmějeme se, že děkujeme, Sima nás všem představí a pobídne nás, ať se pustíme do lahůdek rozprostřených po stole: plněných vinných listů, na obou koncích zašpičatěných válečků *kube*, rýže s nějakým kořením, které neznám, a ještě nejrůznějších salátů a sladkostí, děti se honí kolem a hovor příjemně plyne. Ukáže se, že Mošeho nejmladší bratr Josi se zajímá o fotografii, a tak mu Noa trochu vypráví o své škole – všiml jsem si, že o psychologii se tu nikdo otevřeně nezajímá – a on se s ní radí, jaký foťák by si měl koupit, Noa mu dopodrobna popisuje výhody a nevýhody a slunce pomaloučku zapadá mezi jeruzalémské kopce, které se zvedají na obzoru. Konverzace se pozvolna dostává do jiných oblastí, do víc rodinných témat, k problémům, usmířování, vzpomínkám z dětství, sem tam někdo prohodí nějaký obrat v kurdštině, *kaparoch*, *chitloch*, *ana gabinoch*, a hned je pro nás překládají, abychom si nepřipadali vyloučení: nejdražší, moje milovaná, miluji tě, a já si hledám cestu mezi vodopády Noiných vlasů až k jejímu uchu a šeptám jí: *ana gabinoch*, *ana gabinoch*, a v duchu si říkám: když jsme spolu, máme kolem sebe aureolu, která odpuzuje samotu, a Noa mě pod stolem

vezme za ruku a s neobvyklým optimismem mi zašeptá pod ucho: S tímhle bytem jsme měli štěstí, vid'?

*

Miluješ mě?

Jo

Proč?

Jak jako, proč?

Myslím co na mně máš rád?

Spoustu věcí

Třeba?

Třeba to, jak chodíš. Mám moc rád tvoji chůzi

Moji chůzi?

Jo, chodíš rychle, jako bys už chtěla být na místě

A co ještě?

Ted' zase ty

Já? Hmm... Mám ráda, jak se chováš k lidem. Jak každému umíš říct něco opravdového a cituplného

Ty jsi taky taková

Ne, nejsem, já jsem tvrdší než ty

To není pravda, jsi jemná, jemňoučká, podívej, sáhni si tady

Tam jsem jemná, to je fakt

A jinde taky

Jo? Kde třeba?

*

U tohohle snímku jsem se dlouho rozmýšlela. Bála jsem se, že cvaknutí spouště Amira probudí, má tak lehký spánek. A to, jak vypadal – jak tam na trávě před naší chatkou v mošavu Amirim ležel stočený do klubíčka jako kotě, s těmi svými dlouhými řasami a tvářemi zjemnělými spánkem – i kvůli tomu jsem váhala. Dokonce i mě, chronickou fotografku, napadlo, že možná není potřeba fotit úplně všechno, že by možná pro jednu bylo lepší to nechat jen tak, nezdokumentované, vypálené

jenom do paměti. Ale to světlo, to magické podvečerní světlo, a ta kompozice, čtverce na indiánském svetru uvnitř čtverců trávy, trojice pomerančů prosvítajících mezi větvemi stromu, roztržená síťka z basketbalového koše, která visela zapomenutá na větvi a narušovala pastorální idyličnost té scénky přesně tak, jak to fotka potřebovala – prostě jsem si nemohla pomoci.

A samozřejmě že se probudil.

Ale nebrblal jako obvykle. Ten víkend jsme byli zadobře, každý z nás sám se sebou i mezi sebou navzájem. A bylo nám spolu hezky. Ne nějak retrospektivně, ze stesku. Ani dopředu, z očekávání. Bylo nám skutečně dobře, tady a teď. Moc dobře. Vzpomínám si, že dopoledne jsme se milovali, pomalu, dotýkal se mě prstem na všech možných místech po těle, jako by se přesvědčoval, že jsem skutečná, a mě to napřed rozesmálo a pak vzrušilo, a když jsme něžně vyvrcholili a zase se zavrtali pod deku, vyprávěla jsem mu o té noci s paralenem. Žádnému ze svých předchozích kluků jsem o tom neřekla, ani Ronenovi, se kterým jsem byla skoro rok. Bála jsem se, že je to vyděsí, že je tím odeženu; teprve s Amirem jsem poprvé cítila, že můžu to tajemství vypustit, že ho dokáže unést, a tak jsem mu položila rty na hrud', jako by hrudí mohl poslouchat, a začala vyprávět. Mlčky mě poslouchal, nevyděl se a nezačal mi dávat rady, jenom mě hladil po vlasech, pořád dokola, jako se hladí dítě. Dokud jsem neusnula. Když jsem se vzbudila, byl už venku a ležel na trávniku.

Potom co jsem ho vyfotila a on se nezlobil, že jsem ho probudila, jsem odložila foťák a lehla si k němu. Objala jsem ho zezadu, zasunula dlaně do prostoru mezi jeho trupem a svetrem a šeptala mu zamilované nesmysly. Líně se usmál, viděla jsem to na jeho tváři i zezadu, a natáhl ruku za sebe, aby mě k sobě ještě pevněji přitiskl.

Po cestě zpátky do světa, na silnici vinoucí se mezi galilejskými pahorky, jsme začali mluvit o tom, že bychom třeba i tak, i když on pořád studuje v Tel Avivu a já v Jeruzalémě, mohli příští rok bydlet spolu. Jak mám bez tebe spát? řekl a já jsem natáhla ruku přes údolí ruční brzdy, které nás dělilo,

a obtočila prsty kolem jeho volné dlaně. Už předtím jsme o té možnosti mluvili, ale vždycky jen v obecných, nezávazných obrysech. Ani jeden z nás to nechtěl výslovně navrhnout, jako by ten, kdo to navrhne jako první, měl nést větší odpovědnost za to, aby to nedopadlo špatně.

*

Chvilé, kdy v nitru Noy poblikává pochybnost:

Když Amir trvá na tom svém depresivním plakátu (muž trochu podobný Gérardovi Depardieu sedí na posteli v hotelu, je noc a vedle na stolku stojí něco jako starý tranzistorák, dívá se tesklivě na bledý měsíc), který pak opanuje celý obývací. „Nic jiného mi nezbyvá. Tohle je jediný pevný bod v mém životě, jediná věc, která se se mnou stěhuje do každého bytu,“ prohlásí a zatluče poslední hřebík. V ní se ale při pohledu na tu fotografii zvedá vlna smutku.

Taky ji rozčiluje, jak po ní uklízí. Pochop to, snaží se mu vysvětlit, já ten chaos potřebuju, abych vůbec mohla tvořit. A on přikyvuje. A pak za ní stejně chodí a sbírá z podlahy boty. Po nožky. Zmuchlané kratásky. Bílé i černé gumičky na vlasy.

A ještě jedna nepříjemná věc: její práce stojí. Celé ty dva týdny, co se sem spolu nastěhovali. Je to děs. Ještě nikdy jí projekty takhle nestagnovaly. Nemůže se hnout z místa. Když je Amir v bytě, nedokáže se zkoncentrovat. Její mysl není čistá. Dobře se jí přemýšlí, jen když se jde osprchovat. Už se uvolní jediné tam. Ve sprše se jí myšlenky rozeběhnou bez zábran.

A tak zůstává ve sprše dlouho, nechává se omývat tím proudem, dokud nedojde teplá voda, a vychází odtamtud zasněná, dlaně má zvrásněné jako stařena.

*

Studentský pár a rodinu Zakianových dělí jen sádrová stěna. A i v ní je teď špehýrka, majitelem osobně proražená. Proč? Aby i studenti mohli v případě potřeby prostrčit ruku ke spínači

bojleru; ten je u domácích, ale slouží i přilehlému nájemnímu bytu – to je součást skromných poměrů. A tak Noa s Amirem pokaždé, když si chtějí dát teplou sprchu, otevrou dřevěnou záklopku, která otvor ve zdi zakrývá, natáhnou ruku do bytu a do života jiné rodiny a zase ji stáhnou na svoje vlastní území. Někdy (všichni se koneckonců většinou sprchují v podobnou dobu) se ovšem ruce z obou stran střetnou. A dvakrát týdně, někdy jen jednou, se záklopka odsune a zakianovská ruka vhodí dovnitř štůsek dopisů adresovaných „Amirovi a Noe – bytem u rodiny Zakianových“ (Moše slíbil, že zaběhne na úřad, ale než jim schránku vyřídí, prý to může trvat).

Když Amir slyší plesknutí dopisů o zem, odloží knihy a zápisníky a běží se podívat, jestli mezi informačními dopisy z univerzity není taky dopis od Modiho. Jeho kamaráda – momentálně nejvzdálenějšího – ale pořád nejlepššího.

*

A nadešlo období naděje. Mír a láska jsou v právu. Výrobce psacích potřeb Pilot vydává tiskovou zprávu: fotografie ze slavnostního podepisování mírové smlouvy, detailní záběr na pero, kterým ji podepisují. Všichni slaví. Abú Dhabí zvažuje, že by s Izraelem obnovilo vztahy (jak se nám po tobě stýskalo, Abú Dhabí). Mluví se o hospodářské spolupráci. Společné zemědělské projekty, bratrské plantáže. A v Gaze se čile buduje, nikdo se s tím moc nepáře. V Ramalláhu se sázejí stromky. Ve vesnici v arabském trojúhelníku nabízejí výletní domky – k pronájmu pro židovské spoluobčany. Pita chleby, zaatar, vyjednávání, vyhovíme všem vašim přáním. A věřte nevěřte, zákazníci se jen hrnou. Nikdo nechce zůstat stranou.

*

No kámóóóó, tak co, jak to jde?

Nejdřív ze všeho ti musím popsat, odkud ti píšu. Jmenuje se

to tu Raconcito, což ve španělštině (volně přeloženo) znamená díra. A díra to teda je, brácho. Abys tam vůbec dojel, musíš z nejbližšího města zavolat Alfredovi, to je majitel, a den předem si s ním domluvit odvoz. Rozmlácenou silnici, co vede z města sem na ranč, projede jedině teréňák s pohonem 4x4, a ten tu má samozřejmě jenom Alfredo. A co v Raconcitu vlastně mají tak slavného, že to stojí za takovou složitou akci? Nic moc. Pár koní. Pár krav. Malý hostel o osmi postelích. Restauraci, co nabízí dvě jídla denně. A pak ještě takové to nepopsatelné něco, co netuším, jak nazvat, ale právě to sem přitahuje všechny ty turisty. Co se tu dá dělat? Řeknu ti to takhle. Od rána sedím pořád na tom samém místě na křivé dřevěné židli a sleduju, jak ty samé věci – krávy, stromy, mraky – vypadají každou chvíli jinak. V závislosti na slunci, které se pohybuje. V závislosti na mojí náladě. V závislosti na tom, že se na ně dívám už potřetí. Že to zní divně? Promiň, takhle to chodí, když jsi v „modu cesta“. Jo, vyvinul jsem tady (v průběhu dneška) novou teorii, která u člověka rozlišuje tři základní mody vědomí, „modus vojna“, „modus civil“ a „modus cesta“, které jsou rozmístěné na následovné ose:

MODUS VOJNA — MODUS CIVIL — MODUS CESTA

A ta teorie zní následovně: pamatuješ, si ten pocit, když jsi dostal opušťák, přijel domů a převlékl se z uniformy do pyžama a najednou se celé tvoje tělo uvolnilo, z hrudi se ti vypustil všechen vzduch a z ramen všechna ztuhlost a tys věděl, že nejmíň dalších osmačtyřicet hodin se nemusíš bát, že si někdo – velitel čety, velitel praporu, vojenská policie – přisvojí tvoji svobodu? Tak to je rozdíl mezi modem „vojna“ a modem „civil“. Když víš, že na tebe nikdo zvenčí nemůže. Že ty a jen ty sám určuješ, co budeš dělat. A teď pozor. Rozdíl mezi modem „civil“ a modem „cesta“ je totéž, ale v nitru. Protože i když jsi vyšel z bran základny a jednou provždy se vrátil do civilu, dál jsi podřízený svým vnitřním policajtům. Podřízený

tomu, jakého tě lidi znají. V modu „cesty“ se přes nějaký proces, kterému ještě úplně nerozumím (nezapomeň, že tahle teorie je teprve v počátečním stádiu vývoje), toho všeho, o čem jsem mluvil, zbavíš. A tvoje vědomí, aspoň teda teoreticky, zůstane otevřené překvapením a přístupné změnám.

Co si o tom myslíš, pane budoucí psychologu? (Než mi to rozmetáš, vzpomeň si, co řekl Řek Zorbas tomu starému opatovi, který mu vykládal tři naprosto bizarní teorie, na kterých celý život dřel – počkej, nepamatuju si, jak to přesně formuloval, jenom se mrknu do knížky, jak to bylo – tady, už to mám: „Vaše teorie spasí mnoho duší, velebný otče,“ řekl Zorbas opatovi, ale než mu zalhal, pomyslel si – a to je ta opravdu krásná věta – „nad pravdou stojí jiná lidská, daleko vyšší povinnost.“)

Mluvil jsem s mámou, říkala mi, že jste se s Noou sestěhovali. Popravdě mě to celkem překvapilo. Když jsme spolu mluvili naposledy, než jsem odjel – pamatuješ? – jak jsi mě na tenise totálně rozdrtil (ty soutěživě šmejde, tos mě nemohl vyslat na cestu jako vítěze?), tehdy jsi říkal, že se bojíš, že to nedopadne, ne? Že máš pocit, že jsi ji potkal moc brzo. No, tak to vypadá, že se to mezi vámi mezitím spravilo. Takže mám radost. A kde přesně je Kastel, před tou hummusovou restaurací v Abú Ghoš, nebo až za ní? Každopádně slibuju, že přijdu na návštěvu, až se vrátím (teď to vypadá, že to bude dost za dlouho, ale kdo ví).

Nad Raconcitem právě zapadá slunce, mraky se barví do oranžova a koruny stromů roztančují lehký větřík. Za chvilku, až se úplně setmí, začnou poblíkávat světlušky. Úžasná podívaná, křepčení jiskřiček. Kromě nich tu ale v noci žádné světlo nesvítí, takže se moc nedá psát (i když by mohlo být zajímavé někdy zkusit psát v noci, úplně potmě, takže bys vůbec neviděl, co píšeš, nezaobíral by ses úhlednými řádky, mezerami mezi slovy, nepřemýšlel bys, jestli píšeš srozumitelně. Možná to zkusím v příštím dopise. Lituju tě.)

Zatím adiós.

Napiš mi na izraelskou ambasádu v La Paz, prý tam dopisy schovávají.

Noe ode mě vyřídí pac a pusu,

Modi

*

Amir ho někdy vídá, když vyjde na dvorek. Malého brášku toho padlého vojáka. Chlapec na prázdné ploše mezi domy hladí toulavé kočky. Nahání mravence, sleduje jejich hemžení. Vrší mohylu z kamení.

Nikdo kromě něj tam není.

A nikdy nezvedne oči, i když ví, že se na něj Amir dívá. Krátké zastavení.

*

Přes tyhle zdi je slyšet všechno, a když říkám všechno, myslím všechno. Nechtě je jim přáno, těm dvěma studentům, skoro každý den, někdy i dvakrát denně. A ty zvuky, co přitom dělají, dobrý Bože. Tedy ne vždycky, někdy je slyšet jen hrkání postele a smích, ale sem tam, když se jim to povede, Noa nemá stud, všechno potěšení pouští ven, a nejlegračnější je, že vždycky, když moje maličká Lilach slyší, jak si to Noa užívá, poleká se a začne plakat, a já ji musím vzít do náruče a uklidnit ji, a přitom trochu uklidňuju i sama sebe, protože ve mně ty zvuky popravdě vyvolávají smíšené pocity. Někdy mi to přijde jen otravné a mám chuť u nich zaklepat a zdvořile je požádat, ať to trochu ztlumí, ale jindy, když Moše dlouho do večera jezdí a já jsem celé dny sama doma mezi plenkami a posmrkanými kapesníky a rádiem, kde hrají písničky s klavírem, pak při těch zvucích ucítím lehké svírání v podbřišku. Začnu se koukat po hodinkách, no tak, kdy už bude Moše doma, a když jsou děti v posteli a on konečně dorazí, obejmou ho o trochu déle

než obvykle a dám mu pusu na bradu, což je takový náš signál. Začne si stěžovat: Jsem utahanej, fakt padám únavou, ale já ho znám, toho svého medvídka, vím, jak ho probrat, uvařím černou kávu, udělám na něj trochu oči, dlouze ho pohladím vzadu na krku, a za pár minut už jsme v posteli, bez zvuků a výkřiků, ale se spoustou příjemných pocitů, protože jsme spolu už osm let, už od střední, a víme, co dělat a co říkat, tedy až na to, jak Moše, když skončíme a ležíme na zádech kus od sebe, vždycky zamumlá *baruch ha-Šem*, chvála Bohu, a mě to rozčílí – jaké *baruch ha-Šem*, co s tím má společného Bůh, protože to prostě nesnáším, když začíná mluvit jako jeho bratři. Ale můžu mu to říkat, kolikrát chci, on stejně dál říká *baruch ha-Šem* a tvrdí, že mu to vždycky uklouzne samo.

*

Když byla šiva, nemohl jsem se dočkat, až skončí, aby všichni ti lidi už šli domů, hlavně teta Miriam, protože mě kvůli ní přestěhovali do obývacího. Chtěl jsem, abychom už uklidili všechny ty židle a matrace a všechny ty hory příborů a napůl snědené *kube* a konečně tu zase bylo trochu místa, abych se mohl vrátit do svého pokoje a chvilku si zahrát na počítači nebo se kouknout na telku, což jsem měl celý týden zakázáno, a abych měl čas přemýšlet nad Gidim a nad všemi těmi novými věcmi, co o něm za ten týden řekli, ze kterých část fakt nebyla pravda, třeba například že miloval armádu a tak dále, ale jakmile šiva skončila a teta Miriam, která odjížděla jako poslední, zmizela v taxíku, co pro ni přijel a měl ji odvézt na Ben Gurionovo letiště, už se mi začínalo po tom ruchu stýskat a bylo mi líto, že jsem chtěl, aby všichni vypadli, protože v domě najednou bylo takové divné ticho, neznámé, jiné než ticho o šabat ráno, když ještě všichni spí, nebo ticho ve třídě, když paní učitelka všem uloží potichu si přečíst něco v čítance.

Máma s tátou se mnou skoro nemluví, a když už, tak jenom aby mi něco přikázali: vyčisti si zuby, ztlum si počítač, nebo se mě ptají na otázky jako – co chceš na chleba nebo kdy tě

máme vyzvednout z karate. A ještě divnější je, že skoro nemluví ani mezi sebou. A když už promluví, třeba u večere, v každé větě – i když je to třeba jenom „podej mi pepř“ – je slyšet, že se na sebe zlobí.

Táta se zlobí kvůli oltáři – tak tomu říká –, který máma Gidimu staví v obýváku. Neřekne jí nic, ale co mu běží hlavou, je poznat podle toho, jak mu začne škubat ve tváři, kdykoli máma pověsí další fotku, zapálí další svíčku nebo zarámuje další z dopisů, co dostáváme od armády. Máma se zase na tátu zlobí kvůli tomu, co řekl do novin. „K čemu mu to je?“ ptala se po telefonu tety Margalit, když byl táta v práci a já jsem byl schovaný za skříní a poslouchal. „Já mu nerozumím. Když si potřebuje vylévat srdce, ať si promluví se mnou. A navíc, co má co útočit na ostatní rodiče? Kde bere tu drzost je odsuzovat?“

Není to poprvé, co jsou na sebe rodiče nakrknutí.

Když máma před dvěma lety chtěla, aby měli ještě jedno miminko, tak to bylo stejné. Ale to Gidi ještě bydlel doma. Vzal si mě vždycky k sobě do pokoje, napodoboval různá zvířata, až jsem skoro umřel smíchy, a pak si mě posadil na postel a vysvětlil mi, že je úplně normální, že mají rodiče neshody, a určitě to neznamená, že se budou zítra rozvádět jako Royovi rodiče, naopak s největší pravděpodobností se za týden dva udobří a všechno bude zase jako dřív.

Ale teď Gidi padnul v boji, a když už to nemůžu v tom dusnu doma vydržet, jdu rovnou ven na prázdnou parcelu, ani to nikomu předem nehlásím, vyskočím z okna svého pokoje, aby se mě máma neptala, kam jdu, dopadnu na zem do podřepu, přeskočím plot a jdu skládat kameny na pomníček. Nebo si hraju s kočkama. Nikdo se mě tu otravně nevyptává. Nikdo se na mě necíví, jako bych byl socha v muzeu voskových figurín, co mají v Šalomově věži v Tel Avivu, jako to dělají spolužáci, co jsem se vrátil do školy.

Jenom ten vysoký student, co bydlí v bytě naproti, někdy vyjde ven pověsit prádlo nebo se podívat po novinách, které si myslí, že by mohly být zapadlé ve křoví. Já vím, že všechny jejich noviny jsou na střeše, protože ten pán, co je rozvází,

nemá energii sejít až dolů ke dveřím, a tak je hází ze silnice a nikdy se netrefí, ale nic neřeknu. Včera, když při hledání zakopnul o šutr a upadnul, se na mě usmál, jak mu bylo trapně, a já jsem se na něj skoro usmál taky, ale na poslední chvíli jsem pevně stisknul rty a dělal, že ho nevidím. Nepotřebuju, aby mě někdo další litoval.

*

Amire, z obýváku jsou slyšet nějaké zvuky

To je jenom vítr

Třeba je to zloděj?

Je to vítr, ale jestli chceš, půjdu se tam podívat

Chci. Líbí se mi, když cítím, že jsi silný, že mě chráníš

To znamená, že s tebou nemůžu být slabý?

Můžeš, ale s mírou. Takže?

Už vstávám

Počkej, co nám vlastně můžou ukrást?

Nic. Nebo vlastně jo, *Ha-Arec*

Ještě pořád nám nepřišly ani jedny noviny?

Ne

A s roznáškovou firmou jsi mluvil?

Jo

Tak možná je kradou ti dělníci od Madmoniho? Jsou tu každý den od šesti ráno

Moc pěkný, Noo, obviň z toho Araby. To dá rozum, ti zrovna určitě čtou *Ha-Arec*

No a proč by ne? Copak *Ha-Arec* nemá přílohu o bydlení?

*

Je to tenhle dům, vím to jistě. Nebo ne? Už dva týdny, od té doby, co jsme začali pracovat na přístavbě pro rodinu Madmoniových, si prohlížím dům na druhé straně silnice, prohlížím si ho důkladně. Prohlížím si ho ráno i o pauzách i na konci

pracovního dne, když sedíme na chodníku a čekáme, až nás Rami ze stavební firmy vyzvedne a odveze zpátky do vesnice. Spodní část domu je nová. Teda, nová. *Ja'ani*, zrekonstruovaná. Čisté kameny, oddělené úzkými spárami. Tam bydlí rodina s dvěma malými dětmi – otec je řidič autobusu, dělá pro Eged, jak jsem si všiml – a taky je tam mladý pár, co bydlí v malém bytě vzadu, ze kterého vidím jenom střechu a antény.

Kdyby tam byla jenom tahle část, to přízemí, nenapadlo by mě nic.

Ale nahoře, v patře, odkud občas vyjde stará paní a pán, je to postavené postaru, jenom kameny bez malty, jako se stavělo dřív v arabských vesnicích. A jeden kámen na rohu vyčuhuje, jako to měl tamten dům. A jiný kámen, nalevo od dveří, je černý, jako byl takový černý kámen u nás, i když já si ho pamatuju od dveří napravo. A okno je vyklenuté, přesně stejný oblouk, jako býval v pokoji maminky a tatínka.

*

Naše rodina se stěhovala hodněkrát, než jsem šel na vojnu, nejmíň po deseti různých bytech. Z Jeruzaléma do Haify. Z Haify do Jeruzaléma. Z Jeruzaléma do Detroitu. A taky po různých čtvrtích v rámci každého z těch měst. Ale při každém dalším stěhování se mi znovu vybaví jedno, které mě bolelo víc než všechna ostatní, v deváté třídě. Zrovna se hrálo mistrovství světa ve fotbale, podle toho si pamatuju přesný rok: osmdesátý šestý, Mexiko '86. Belgie – SSSR. Španělsko – Dánsko. Spousta gólů. Přímé přenosy pozdě v noci. V době, kdy lidi spí, ale já usnout nemůžu. Od jedenácti večer se převaluju z boku na bok a přemýšlím, jestli už není načase konečně se vzbouřit proti tomu, jak nás táta každých pár let nuceně uvrhne na nové místo, jestli se nemám postavit a říct: A dost, já zůstávám tady. V Jeruzalémě. Se svými kamarády. Jedte si zpátky do Haify sami. Znovu a znovu si představuju, co mě v následujících týdnech čeká. Jak mi na rozlučce holky dají pusy

na tvář a všichni si vezmou naše nové číslo a slíbíme si, že si budeme volat, jak se potom o letních prázdninách ozvou tak nanejvýš dva tři a možná jednou se ještě potkáme, samozřejmě u nich, protože z Jeruzaléma se do Haify blbě dostává, a pak, i když se nakrásně sejdem víc než jednou, i když se stane nemožné a oni přijedou za mnou do Haify, tak jakmile začne školní rok, začneme se odcizovat, dopisy budou čím dál kratší a odmlky v telefonu delší a v jejich vyprávění se začne objevovat spousta jmen, která nebudu znát.

Ledaže – bleskne mi znovu hlavou – bych si tady pronajal pokoj. Jo. U nějaké staré paní. Takové inzeráty se občas objevují v místních novinách. Ale kde vezmu peníze na nájem? A kde si budu prát? A jak často se dá jíst šakšuka, jediné jídlo, které umím sám uvařit?

Každou noc, když se přiblíží začátek zápasu, vstanu i s dekou, přesunu se do obývacího pokoje a pustím si televizi, s vypnutým zvukem, abych nevzbudil celý dům. Když padají góly, křik v sobě zadusím, a když přenos i se všemi závěrečnými shrnutími a výklady skončí, obléknu si kabát a vyjdu ven do jeruzalémské noci, pořád ještě nabitý němým napětím fotbalového utkání. Sejdu k obchodnímu centru, ke svítící zavřené drogerii Super-Pharm, a dívám se na balení plenek a toaletního papíru ve výloze, čtu si pořád dokola reklamní plakáty, dokud mě to neomrzí, pak se před nedalekou kavárnou posadím na jednu ze židlí, které jsou připoutané k sobě ocelovými řetězy, mrznu a říkám si, třeba bych se mohl taky připoutat řetězem, jako to dělají demonstranti, a pak se nebudu muset stěhovat, sleduju auta, co sem tam projedou kolem, a vymýšlím si o nich příběhy, tohle je agent Mosadu, co se vrací ze špionážní mise na nepřátelském území, tady jede prostitutka, co právě skončila noční směnu, a teprve když se objeví první proužky světla a odhalí přilehlý park a na konci ulice začnou skřípět popelářská auta, vstanu ze židle, celou cestu domů běžím a ještě si na chvíli lehnu do postele jako hodný kluk, a potom vstanu, vyjdu do kuchyně a vypiju si s mámou k snídani kakao jakoby nic, odejdu do školy a tam jsem drzý na všechny

učitele, protože jsem moc unavený, abych se choval slušně, a taky protože mi stejně nemůžou nic udělat. Za chvíli se totiž stěhuju do Haify.

*

Když jsem to fotila, byl silný vítr, je to vidět na Amirově kšticí, která je působivá i za normálních okolností, ale tady se málem nevešla do záběru, a taky podle křoví za ním, které se zvláště ohýbá doprava. Ale na kompozici té fotky není ani tak zajímavý ten vítr, jako spíš kontrast mezi figurou a pozadím, mezi dokumentovanou událostí a tím, co se odehrává v druhém plánu. Figura je samozřejmě Amir, který má v jedné ruce oválnou dřevěnou ceduli s nápisem – s trochou snahy se dá rozluštit – „Zde bydlí Noa a Amir“ a přidržuje ji na dveřích. V druhé ruce drží velké kladivo, které mu půjčil Moše, náš domácí. Za chvíličku vytáhne z kapsy hřebíky a pokusí se ceduli přitlouct na dveře. Napřed pár hřebíků zohýbá, ale na několikátý pokus se mu to povede. Teď se jen zeširoka usmívá – v tom úsměvu se dá vyčíst směs skutečné radosti, přeci jen to byla sváteční událost, se zábleskem výsměchu, který patří mně, jako by říkal: Co máš pořád s tím pózováním, Noo, proč se musí všechno fotit? Za ním, za tou dramatickou událostí, se rozprostírá prázdná parcela, opuštěná plocha mezi naším bytem a domem, kde bydlí ta truchlící rodina. Ohnutý oceľový sloupek, křoviska, kupa odpadků, na které trůní obrovský plastový kanystř, pár prken, co stavbyvedoucí zapomněl odvézt, malé kameny, velké balvany a jedna vypelichaná kočka, která se třpytivýma očima dívá do objektivu. Ráda bych řekla, že jsem si všech těch detailů všimla, než jsem stiskla spoušť, že jsem zavřela clonu, aby to všechno bylo ostré, ale nebylo to tak. Některé předměty na prázdné parcele jsou rozmazané, a ty, co rozmazané nejsou, jsou moc tmavé. Zase jsem zapomněla, co nám v prváku na dějinách fotografie říkal Jišaj Levi: V žádném záběru není jen jeden příběh, další příběhy vždycky hledejte na okrajích.

Když jsme ceduli přidělali a zkontrolovali, že je rovně, šli jsme dovnitř, zatáhli žaluzie a celé to oslavili v posteli. V té době jsme všechno slavili pod prostěradlem, nebo vlastně pod dekou, protože už se začínalo docela ochlazovat: přesun manželské matrace do ložnice. Koupi radiátoru. Dokonce i první velký nákup v supermarketu v nákupním centru. (Amir mi po návratu napatlal na bradavky med značky Jad Mordechaj a slízel ho. Pomalu.)

A Amir pokaždé chtěl zůstat v posteli a donekonečna se objímat, a já jsem pokaždé chtěla, musela, po pár minutách utéct do sprchy.

*

Zvláštní na tom je, že i když jsem se pak osamostatnil a nebylo na koho jiného svalovat vinu, stejně jsem se dál stěhoval jako posedlý. Od nástupu na vojnu jsem vystřídal sedm různých bytů, sedmkrát krabice, hřebíky, šimráni v břiše. Kdybyste zkoumali každé z těch stěhování zvlášť, dalo by se usoudit, že jsem prokletý. Byt v Chašmonajim se majitel rozhodl prodat. Maja se rozhodla zamilovat do odborného asistenta na univerzitě. Spolubydlící v Ramat Gan se nervově zhroutila. Ale hořkosladká pravda je – a přiznat si to mi trvalo dost dlouho –, že ty časté změny jsou svým způsobem návykové: ten pocit, který stěhování předchází, adrenalin, který se vzedme pokaždé, když se už obrací list. Mám dojem, že stejně jako si lidi – o tom jsme se učili v prváku – vypěstují závislost na *runners high*, na tom pocitu euforie, který zažívají po běhání, dá se získat závislost taky na *movers high* nebo na *changes high* (Američani pro to určitě nějaký termín vymyslí).

A já se závislým stal. Závislým na rostoucím svalovém napětí před každým loučením. A někdy se mi zdá, že se té závislosti nikdy nezbavím.

Ale jindy, jako třeba včera – když jsme si na dveře pověsili ceduli a pak jsme se milovali a zůstali celé hodiny v posteli,

povídali si a hladili se, a okna ve větru se otrásala a drnčela, ale my ne – se mi zdá, že to přece jen možné je.

*

Chvilé, kdy je Amir šťastný, že jsou Noa-a-Amir:

Když si večer nad hrnkem něčeho teplého přes páru vyprávějí o drobných vítězstvích, křivdách a bezprávích, které je v jejich oddělených životech potkaly. Hovor plyne, všechno je řečeno ve správnou chvíli a on si znovu pomyslí, jak je její duše propletená s tou jeho. Nebo: když jde pozdě večer domů, opatrně našlapuje, přikrade se k oknu a škvírami v žaluzii se dívá, jak Noa pracuje, soustředěně, tváří se vážně, obočí nakrčené. Nebo: jak se jí nepatrně rozevrou rty, když se dívá na televizi. Nebo: jak někdy bloudí pohledem a zůstane viset na imaginárním háčku na stropě, je jasné, že sní s otevřenýma očima, ale není jasné o čem. A Amir taky miluje: když se v úterý večer dívají na *Akta X*. A smějí se, jak agent Mulder po každé nechá agentku Scullyovou na holičkách, když jde do tuhého. A škubnou sebou – mráz jim přitom sjíždí po páteři jako dítě po tobogánu –, když začne hrát ta strašidelná hudba. A Noa se k němu tiskne nad dekou i pod ní. A on ji s vědomím, že je to póza, že to trochu hraje, ale přesto rád, mužně, ochrannitelsky obejmě kolem ramen.

*

V pátek se někdy uprostřed hlavní ulice Kastelu zastaví dvě auta okýnky k sobě a řidiči se pustí do krátkého hovoru. Jak se daří, jak dopadl poslední zápas Bejtaru, kdy už synka v synagoze povolají ke čtení. Za nimi se vytvoří miniaturní zácpa. A Noe se na tom líbí, že nikoho ani nenapadne je popohánět troubením.

V sobotu občas vítr přinese oknem zvuk darbúky. Duní vzdáleně. Tlumeně. Amir v jejím rytmu bubnuje prsty na učebnici statistiky. A Noa před ním tancuje nahá. Úplně.

A tancuje s nimi taky maličký prorok. Plešatou hlavou pokyvuje do rytmu, táhne za sebou pláštík. A usmívá se – křivě. S lehkou záští.

*

Co Noa a Amir tenhle měsíc poslouchají nejvíc: album *I'm Your Fan*. Je to Cohen, coververze jeho starších písní. Přestože jsou od mnoha různých umělců, písně spojuje nit jakéhosi nejasného kouzla. Amirovi se nejvíc líbí poslední píseň na desce, „Hallelujah“. „Love is not a victory march / It's a cold and it's a broken Hallelujah.“ Noa má nejradši track číslo šest, píseň ve francouzštině, která ji plní příjemným napětím, i když nerozumí ani slovu. Někdy ráno, když mají čas jenom na jednu písničku, se dohadují, kterou z těch dvou si pustí. Znovu a znovu. Na druhé straně zdi, v domě rodiny Zakianových, se nikdo nehádá. Moše je na cestách, a Sima si může pustit, co se jí zachce. Nahrávkou měsíce je tentokrát *Caramel, bonbon et chocolat*, kompilace francouzských šansonů o lásce. Všechny znějí sladce. Sima se francouzsky naučila doma, jako malou ji učila maminka, budiž jí země lehká. „Francouzština je jazyk krásy,“ říkávala jí a trvala na tom, aby Sima správně vyslovovala a neodmlouvala. Maminka ji učila i to, že Bůh je především v srdci, a ty ostatní věci – oděvy, zvyklosti, zahalené vlasy – to všechno že jsou jen příkrasy. A v srdci otce, který opustí svoje dcery, žádný Bůh není, i kdyby dodržoval všech šest set třináct Božích nařízení. Když Sima poslouchá Nino Ferrera, sní o štíhlých Francouzích s pečlivě zastřiženými knírky a vzpomíná na maminku, vidí ji před sebou, jak u nich doma na sídlišti v Aškelonu vytírá podlahu, tančí kolem mopu a houpou se jí přitom konečky dlouhých černých copů.

V truchlícím domě hudbu neposlouchají. Nikdo to oficiálně nezakázal, ale hned po pohřbu se v celém domě rozhostilo ticho. Někdy, když to Jotamův otec už nemůže vydržet, jde do auta a pustí si v rádiu rozhovory s posluchači. Neposlouchá, o čem se mluví, chce jen slyšet hovor, šum, a to mu stačí.